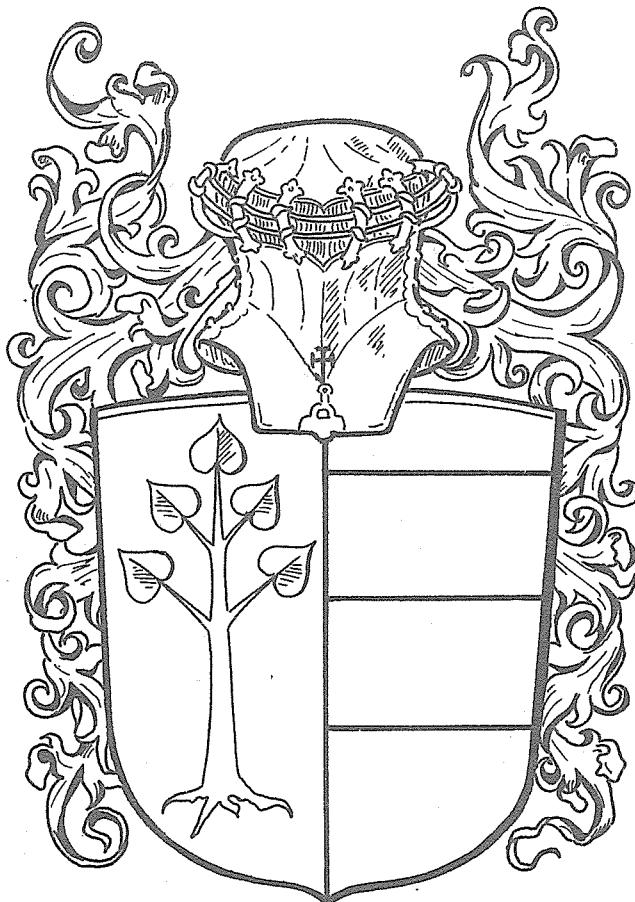

DŮM KULTURY ROH
KRÁLOVOPOLSKÉ STROJÍRNY BRNO

I N F O R M A C E

GENEALOGICKÉ
A HERALDICKE

Vážení přátelé,

dostáváte do rukou první číslo Genealogických a heraldických informací.

Při této příležitosti je snad vhodné připomenout, jaký význam má pěstování genealogie a heraldiky pro naši socialistickou společnost a pro poznání dějin našich národů.

Genealogie, která pojednává o posloupnosti, vývoji a příbuzenských vztazích jednotlivých rodin, přispívá k poznání života našich předků, k poznání sociálního vývoje v širokých vrstvách společnosti a upřesňuje naše výzkumy v historické demografii.

Heraldika, nauka o znacích a jejich dějinách, přispívá k upřesnění identifikace osob v některých historických obdobích. Městské erby jsou stále živým svědectvím o historii města a jeho osudech. Čestné místo přináleží studiu státního znaku jako symbolu státu a jeho svrchovnosti.

Obě disciplíny nejsou pěstovány jen na odborných pracovištích, ale jako živá součást naší kultury vzbuzují zájem stále širšího okruhu lidí různých povolání, věku nebo vzdělání.

Náš klub si vzal za cíl v těchto oborech aktivně pomáhat v badatelské práci těchto zájemců. Chceme navázat spolupráci i s pracovníky a institucemi, které se pomocnými vědami historickými zabývají.

Výbor klubu bude dále organizovat

pravidelné přednášky našich předních badatelů, pořádat výstavky a ukázky zajímavých genealogických a heraldických materiálů a přistoupí i k vydávání pomůcek a publikací pro členy Klubu.

Klub dále pořádá tématické zájezdy a exkurze s odbornou náplní a bude aktivně spolupracovat s příslušnými orgány při ochraně kulturně historických památek. Členové klubu se budou podílet na vytvoření dokumentačního archivu genealogických a heraldických památek.

Abychom zkvalitnili dosavadní činnost v těchto hlavních směrech naší činnosti a zlepšili informovanost členské základny, přistoupili jsme k vydávání těchto informací, které by členové Klubu měli dostávat čtyřikrát do roka.

Poměrně malý rozsah jednotlivých čísel nám nedovoluje otisknout větších prací, a proto chceme většinu obsahu zaměřit na krátké zprávy, informace o vycházejících publikacích a o akcích, které pořádají jiné příbuzné instituce.

Doufáme, že v tomto směru mohou Informace přispět našim členům v jejich další badatelské činnosti. Domníváme se, že úroveň Informací bude taková, jakou ji bude náš členský kolektiv schopen zajistit. Proto se těšíme nejen na připomínky, které nám budou vodítkem v naší další redakční práci, ale zejména na vlastní práce našich členů. Věříme, že za aktivní podpory všech se nám podaří vytvořit vhodné forum pro další výměnu odborných názorů.

Výbor GH Klubu

Zpráva o činnosti GH Klubu Domu kultury KSB za rok 1981

Ustavující schůze Klubu se konala dne 20. ledna 1981. Na schůzi byli přítomní seznámeni se situací GHS Praha i s důvody, které vedly k ukončení činnosti pobočky GHS Brno. Byl zvolen první výbor (předseda F. Spirk, členové MUDr. PhMr. J. Plichta, JUDr. J. L. Bílý, prof. M. Vozdek, J. Cenek, V. Walter, ing. J. Zmídloch, rev. skupina B. Souček, Z. Kovářová. Schůzi zakončila přednáška prof. F. Kleina o genealogii V. I. Lenina.

V roce 1981 se konaly tyto přednáškové akce:

17. února ing. M. Chromý: Využití studia náhrobků pro heraldiku a genealogii.

17. března dr. F. Spurný: Řád Německých rytířů.

24. dubna dr. Z. Novobilská: Starověká říše na Nilu a vláda 18. dynastie.

19. května dr. T. Krejčík: Studium erbovních listin (I. část).

15. září dr. R. Pokorný: Církevní heraldika.

20. října dr. T. Krejčík: Studium erbovních listin (II. část).

17. listopadu bylo připomenuto výročí Mezinárodního dne studentstva a dr. J. L. Bílý přednášel o občanské heraldice.

15. prosince přednášel ing. M. Chlebek na téma Brtnice u Jihlav, stručné dějiny městečka a vývoj jejího znaku, a s. St. Keršner: Evžen Savojský a jeho vý-

znem ve vojenství jeho doby.

Přednášky se setkaly s živým zájmem, ale v druhém pololetí byly navštěvovány dosti slabě.

Ve dnech 30.-31. května 1981 byl uspořádán dvoudenní zájezd na severní Moravu a Turnovsko. K oběma zájezdům byly vydány podrobné itineráře. Na závěr roku se uskutečnil zájezd do Prahy na výstavu českého malířství 19. století v nově upraveném Anežském klášteře.

Konaly se tři vlastivědné vycházky; do Řeznovic (16. května), do Bučovic (30. června) a do Klobouk u Brna (12. září).

V roce 1981 byly také zahájeny některé práce na přípravě dokumentačního archivu. Koncem roku v něm bylo podchyceno více než 200 heraldických památek, jejichž soupis vyjde jako badatelská pomůcka v GH Informacích.

Výborové schůze se konaly vždy jednou v měsíci před členskými schůzemi. Z původních devíti členů výboru během roku tři odstoupili z funkcí a byli za ně kooptováni náhradníci (JUDr. M. Procházka, dr. T. Krejčík, prof. V. Vozdková). Určení členové výboru byli pověřeni vypracováváním Specifikačního doplňku ke Stanovám DK KSB, kterým se po schválení bude řídit další činnost Klubu.

Rok 1981 byl prvním rokem činnosti GH Klubu a při překonání některých obtíží se vyvijela celkem úspěšně.

Znak Genealogického a heraldického klubu

Jiří L. Bílý

Po způsobu starých středověkých spo-
lečností i spolky a společnosti zabývají-
cí se heraldikou a genealogií přijímají
ke své reprezentaci i správní činnosti
znaky či alespoň odznaky.

Již na zahajující schůzi přípravného výboru bylo rozhodnuto, že náš klub bude užívat znak. Návrhem klubovního znaku byl pak pověřen autor článku. Při tvorbě zna-ku bylo též přihlédnuto k uzancím a symbolice jiných heraldických organizací. Bylo konstatováno, že všechny zjištěné znaky heraldických a genealogických spolků je možno podle symboliky rozdělit do tří skupin. V první skupině jsou znaky mluvící. Takto utvořený znak má heraldico-genealogická společnost "Adler", v níž do roku 1918 byli organizováni i naši he-raldici a genealogové či západoněmecká společnost "Herold".

Druhá skupina znaků vyjadřuje územ-
ní působnost či národní příslušnost a ta-
ké sídlo organizace. Znaky jsou odvozeny ze státních, územních či městských znaků. Do této skupiny náleží znak pobočky He-
raldika ČNS v Praze, která má v půleném štítu a vpravo stříbrno-červeně děleném černé křídlo poseté zlatými lipovými lís-
tky, vlevo v modři pak stříbrno-červeně řachované křídlo. Na štít je postavena korunovaná helmice s červenými přikryvad-

ly podšitými hranostajem a za klenot má křídla jako na štítě. Obdobným způsobem měla utvořený znak Jednota starých českých rodů v Praze, jejíž štít byl šikmo stříbrnočerveně dělený. Na štítě byla postavena helmice s červeno-stříbrnými přikryvadly. Za klenot byl purpurový polštář se zlatým lemováním, na němž spočívala svato-václavská koruna. Od roku 1939 užívala "Jednota" za klenot tři pštrosí pera a její heraldický odbor obrněnou v lokti ohnutou paži s mečem jako připomínkou sídla organizace - Prahy.

Třetí skupinu znaků heraldických a genealogických společností tvoří znaky, které jsou odvozeny od obecných symbolů pro genealogii a heraldiku, tedy vyjadřují napln činnosti organizace. Takto měla krátce trvající Heraldická společnost v Praze na své pečeti heroldský tabard s českým lvem a Genealogická a heraldická společnost v Praze ve štítu rodostrom, což je stylizace rodokmenu v podobě strohu.

Na základě studia znaků heraldických a genealogických organizací byly výboru GH Klubu předloženy tři varianty znaku. První návrh znaku měl v modrém štítě pod stříbrno-červeně šachovanou poloviční hlavou s dvěma řadami kostek šachované břevno týchž barev se čtyřmi řadami kostek. Znak měl symbolizovat působnost klubu v rámci Jihomoravského kraje. Dělení štítu mělo připomíнат sídlo organizace. Návrh znaku tedy v barvách a šachování navazoval na znak Moravy a dělením při-

pomíнал brněnský městský znak.

Třetí návrh znaku se snažil kromě vyjádření působnosti klubu i ukázat na jeho zaměření. V modrém štítě se stříbrno-červeným kouskoványm lemem se nachází stříbrná lípa. Lem měl připomínat "Štit ve štítě", od něhož z důvodů estetických bylo upuštěno, což zde byl symbol heraldiků. Lípa pochopitelně symbolizovala genealogii.

Za znak klubu byl výborem GH Klubu přijat druhý návrh. Štít je půlený, vpravo v modři je stříbrná lípa, vlevo pod stříbrnou poloviční hlavou je v červeni břevno také stříbrné. Tinkture znaku, modrá, červená a stříbrná jsou odvozeny ze znaku Moravy. Lípa v pravé polovici štítu připomíná rodostrom GHS a vyjadřuje kontinuitu bývalé pobočky GHS v Brně s naším klubem. Současně též hlavní zaměření většiny členů na genealogii. Levá strana štítu je odvozena od brněnského městského znaku - sídla klubu.

Nový znak byl již užit na členských legitimacích nebo ve vývěsce klubu a věřme, že čas ho pokryje patinou starobylosti.

Znak města Brna

ve své současné době se zpravidla popisuje rozvláčně a zcela neheraldicky. Správný heraldický blason je:

č e r v e n ý š t í t s b í l ý m
t e m e n e m a b í l ý m b ř e v -
n e m.

Převaha červené barvy (4/7) ji činí barvou štítu; temeno (1/7) a břevno (2/7) jsou běžná heroltská znamení (Král, Heraldika str. 55 a 57).

Zv-ý

Poznámky k městské heraldice Jihomoravského kraje

Jiří L. Bílý

Badatelé zajímající se o městskou heraldiku našeho kraje dostali přede dvěma lety do rukou obsažné dílo kolektivu autorů vedeného doc. dr. Jaroslavem Dřímalem a dr. Ivanem Starhou (Znaky a pečeti jihomoravských měst a městeček, nakladatelství Blok, Brno, 1979).

Ve srovnání s obdobnými pracemi u nás i v zahraničí vyniká toto dílo nad ostatní. Zvláště cenná pro badatele je možnost sledovat zde poměrně ucelené řady městských pečetí. Cílem mého příspěvku je pouze poopravit či doplnit některé údaje o znacích a také rozšířit řadu typářů o typáře neznámé nebo v práci nepopsané s uvedením pramene, který je přístupný brněnskému badateli.

Boskovice (str. 58 - 59). V pozůstatcích města Brna jsou hned dvě pečeti z let 1794 - 1795 ze stejného typáře, který v práci není jmenovitě uveden. Pečeť ze dne 24. 6. 1795 je přitištěná, červená, kulatá o průměru 22 mm. V pečetním poli, které je ohrazeno mezikružím tvořeným z vnější strany vavřínovým věnečkem a z

vnitřní strany linkou s legendou SIGIL . STADT BOSKOWITZER se nachází znak. Štít je ve tvaru polského tarče nahoře jakoby s rolverky a uprostřed s ozdobou. V něm se nachází heroldský sedmizubý hřeben, pod ním je kulička.

Typář pečeti podle kresby i legendy pochází z poslední třetiny 18. století. S kuličkou pod hřebenem se nesetkáváme na jiných typářích. Byla nejspíše manýrou rytce typáře.

Pramen: Městský archiv v Brně, pozůstalosti města Brna, pozůstalost č. 784 (obě pečeti).

Jihlava (str. 220 - 222). Již legenda typáře pečeti z roku 1786 městského magistrátu, v níž je tato pečeť označena jako velká, předpokládá existenci malé magistrátní pečeti, kterou jsme našli v pozůstalostech města Brna. Pečeť ze dne 20. č. 1811 je přitištěná, červená, oválného či kulatého tvaru a pro špatnou zachování nezjistitelných rozměrů. V pečetním poli ohrazeném mezikružím tvořeným perlovcem, který je na vnější straně hrubší s legendou SIG . MIN . MAGISTRAT . REG . CIVI . IGLAV se nachází znak. Štít je oválného tvaru zasazený v kartuši. Je čtvrcený. V prvním a čtvrtém poli dle črafování červeném se nachází vpravo otočený vzpřímený korunovaný lev s dvěma ocasy. V druhém a třetím poli je vpravo otočený jducí ježek. Na kartuš je postavena pětilistá měšťanská koruna s obroučkou vykládanou routovými kameny. Pod štítem je letopočet 1787.

Typář pečeti obsahem i legendou nava-
zuje na svůj protějšek typář z roku 1786.

Pramen: MěAr Brno, PME, pozůstalost č. 654.

Konice (str. 261 - 262). Při výkladu mě-
tské pečeti ze dne 24. 8. 1446 došlo k o-
mylu. Autor se domníval, že štítek polo-
žený na hrud' jelena nese čtyři odstředivé
střely, což při malých rozměrech štítku
bylo znázorněno jako čtvrcený štít. Vy-
cházel z poznatku, že v letech 1434 -
1655 drželi městečko rytíři ze Švábenic,
kteří podle mladších heraldických památek
měli ve znaku čtyři odstředivé střely. O-
všem skutečnost byla jiná. Konici držel
mladší rod pánu ze Švábenic, kteří se pů-
vodně psali z Dobročkovic a později z dů-
vodu příbuzenství po přeslici přijali
jméno vymřelého staršího rodu pánu ze
Švábenic. Původně užívali svůj starý znak,
čtvrcený štít. Teprve koncem 15. století
dostali povolení užívat starý znak pánu
ze Švábenic čtyři odstředivé střely. Z
tohoto je patrno, že na pečeti je oprav-
du čtvrcený štítek.

Literatura: F. Pokorný, Švábenice, Rod
pánu ze Švábenic, Brno, 1970.

Kroměříž (str. 247 - 248). Řadu typářů
zde uvedených doplňuje typář z roku 1806.
Z něho byla pořízena pečet nacházející se
v pozůstalostech města Brna ze dne 27. 11.
1834. Pečeť je přitištěná, červená, asi
oválného tvaru. Presné rozměry pečeti ne-
lze zjistit, neboť sloužila k uzavření
listu a je rozlomena na šest kusů. Pečet-
ní pole je ohrazeno perlovcem. Podél

okraje se nachází legenda SIGILLUM MIN CIVITATIS CREMSIENSIS 1806. Uprostřed pečetního pole je v kartuši zasazený oválný štít, který má srdeční štítek francouzského tvaru, v němž jsou dva podlouhlé předměty (vinařské nože). Štít nese ve dvou řadách kužely (špice) nahoře (?) dole dva. Na štít je postavena knížecí čepice. Za štítem vpravo je kosmo postavená biskupská berla závitem ven, vlevo šikmo meč rukojetí vzhůru. Typář pečeti vytvářené i legendou navazuje na předchozí typáře z roku 1629 a 1671.

Pramen: MěAr Brno, PMB, pozůstalost č. 703.

Stará Říše (str. 228 - 229). V textu znakového privilegia z roku 1589 je znak popsán takto: "Ve štítu žlutém neb zlatém lva modrého, od levý k pravý straně vzhůru stojící s roznavenými ustami a jazykem vyplazeným držícího v předních nohách znamení pětihranatý, jenž obyčejně moří noha sluje". Lev ve znaku je odvozen ze znaku vrchnosti pánu z Valdštejna, kteří koncem 15. století připojili Starou Říši k brtnickému panství. Původ muří nohy je nutné hledat v odznaku (bagde) Hynka Brtnického z Valdštejna nejvyššího komorníka markrabství Moravského, které se nachází v Zemských deskách v knize z let 1588 - 1595 na vnitřní straně přední desky. Zde v kulatém štítku je muří noha, nad štítkem na stuze Hynkovo heslo FATA VIAM INVENT. Muří noha nám ukazuje na osobu, jež mocí svého úřadu vymohla Staré Říši znakové privilegium i je vzácným příkladem pronikání odznaků šlechty do naší městské

heraldiky. Z Hynkova odznaku je nutno odvodit tincturu muří nohy, která není privilegiem určená.

Literatura: F. Hrubý, Moravské zemské dešky z let 1348 - 1642, Brno, 1931.

ZPRÁVY A RECENZE

Ivan Hlaváček: Miscelanea k české heraldice doby Václava IV. (Bohemika insbruckého rukopisu bratrstva sv. Kryštofa na Arlberku) Časopis Národního muzea v Praze, řada historická, roč. CXLVII, číslo 1 - 2 str. 20 - 28

Naše země nejsou bohaté na specificky heraldické památky, jimiž jsou erbovníky. Je proto pochopitelné, že zvláštní ohlas mělo v naší odborné veřejnosti vydání tiskem insbruckého rukopisu bratrstva sv. Kryštofa E. Widmoserem a W. Köflerem (Botenbuch der Bruderschaft St. Christoph auf dem Arlberg, Tiroler Handschrift, Innsbruck - München, 1976, str. 123, barevných reprodukcí 108).

Ivan Hlaváček, který vycházel z takto zpřístupnité heraldické materie, se zaměřil na heraldická bohemika, i když samotný rukopis má částečně bohemikální charakter, neboť dlouhou dobu byl chován v majorátní knihovně roku Nostic-Rieneck, odkud se dostal podezřelým způsobem do majetku pražského numismatika Eduarda Fialy, pak byl prodán mimo naše území, až se konečně vrátil do země svého vzniku. V současné době se rukopis

nachází v Zemském archivu tyrolském v Insbruku.

Ivan Hlaváček stručně nastínňuje genezi vzniku řpitálu na Arlberku asi v polovině osmdesátých let 14. století, jehož podporou se zavázalo bratrstvo sv. Kryštofa. Důsledkem získávání finančních prostředků i dalších členů bratrstva po celé střední Evropě byly knihy, do níž poslové bratrstva zapisovali jméno nově získaných členů s uvedením jejich příspěvku i znaku. Do současné doby se zachovaly tři tyto knihy. Kromě insbruckého rukopisu je další rukopic chován ve Státním archivu ve Vídni a poslední je v majetku stavojiřského řádu v Mnichově.

Důvod vzniku arlberských erbovníků je zcela ojedinělý a představuje, jak zdůrazňuje autor článku, sondu do užívání znaků ve feudální společnosti konce 14. století. Insbrucký rukopic obsahuje 681 jmen a 507 k nim připojených znaků. Z toho 13% patří vysoké šlechtě, 9% církevním osobám, 28% ostatním šlechticům a celých 50% uvedených znaků patří nešlechticům, zejména měšťanům.

Značné množství měšťanských znaků, a to i české provenience, vede autora článku k přehodnocení názorů rozšířených v české heraldice, že znak byl výlučně atributem šlechtictví nebo výrazem vlastnictví zemsko-deskovních statků. Znaky českého původu pak Hlaváček konfrontuje s našimi prameny a doplňuje je biografickými údaji o jednotlivých nositelích. Jsou to: Bořivoj ze Svinar (Bocziwoy

von Swynar), Habart z Hertenberka (Habehart vom Horteinberg), Dětřich z Frumštejna (Ditherich Fruuenstein), Johan von Schunfelt, Dubek z Třebotic (Dubko von Trzebeweters), Přibík syn Dubka z Třebotic (Pripzko Dubkos sun von Trzbe- wen), Čeněk z Barchova (Cenko de Barch- wos), Venceslaws Miska de Hincke, Pawlus Miska de Radecke, Pripzke Vrba de Czlebnitz, Jan z Doupova (Johannes von Thuppaw), Odolen z Egrberku (Odolen von Egrberk), Vícemil plebán v Žatci (Wyeczemyl plebanus in Zacz), Jan Lippner (Johannes Lippner), Leopold malíř (Leupolt maler), Mikuláš Leopoldův (Niclas Leypolcz), město Praha (znak není nakreslen), Petir Drowicze (znak není nakreslen).

Hlaváčkův příspěvek si nekladl za úkol zcela vyčerpat a objasnit problematiku arlberských erbovníků. Je proto samozřejmé, že se k nim budou vracet další badatelé, kteří je budou zkoumat ať již z hlediska heuristického tak i z hlediska objasnění vzniku tohoto pozoruhodného znakového souboru, o čemž svědčí i práce z poslední doby od Vladimíra Růžka. (Znakové soubory v Evropě, In Heraldická ročenka 1979, str. 68 - 93).

jlb

"Královské znaky"

Dle zpráv z denního tisku byla vytiskněna v tiskárně SNP v Martině pro zahraniční odběratele nová práce olomouckého heraldika J. Loudy - Erby evropských královských rodů.

Louda nakreslil pro uvedenou publikaci kolem dvoutisíc pěti set znaků evropských panovnických rodů vsazených do genealogických tabulek. Textovou část napsal Michael MacLagan. K této knize se ještě v některém z příštích čísel něho časopisu vrátíme.

三

"Životopisné studie"

Pořadu vlasteneckého brněnského
kněze prof. P. Aloise Slováka, iniciáto-
ra myšlenky vybudování trvalého památní-
ku padlým na Slavkovském bojišti v roce
1805, nám přiblížil ve své studii ing.
Jan Špatný. Studii (33 str. form. A 4)
vydala rozmnězenou formou 605. Z. O. Sva-
zarmu při n.p. Zbrojovka Brno - Klub přá-
tel vojenské historie k 175. výročí bit-
vy u Slavkova, 50. výročí Slovákova úmr-
tí a 100. výročí otevření I. české reál-
ky v Brně v roce 1981 s vročením 1980.

三

Znaky moravských měst a městeček - poznamky a doplnky seš. IaTT

Prněnský znalec městské heraldiky p. Fr. Zvolský připravuje druhý sešit "Roznánek a doplníků" ke znakům měst a městeček celé Moravy. Studie s výkonnou obálkou J. Hanáčka se dočkáme v polovině příštího roku.

Omezený počet výtisků prvního sešitu, tak i chystaného druhého sešitu rezervujeme pro členy GH Klubu DK ROR KSB. Záznamy přijímá redakce.

三

Zdeněk M. Zenger: K osmdesátým narozeninám dr. Bohumíra Lifky
Projevy přednesené na slavnostním večeru
k 80. narozeninám dr. Bohumíra Lifky dne
26. března 1980.

Vydal spolek sběratelů a přátel ex libris
v Praze 1981, 16 stran

Zhodnocení života a díla známého
bibliofila, sběratele a experta na zámecké
knihovny. Heraldikum a genealogum je
dr. Lifka znám především jako redaktor a
autor Erbovních knížek z let 1935 - 41.
6 kreseb autora v textu.

HAN.

Zdeněk M. Zenger - Ivo Prokop: O heraldickém ex libris a tvorbě Břetislava
Štorma a Zdeňka Zengera

Vydal spolek sběratelů a přátel ex libris
v Praze 1981, 20 stran

V úvodní části se autor zabývá přehledem vývoje heraldického ex libris,
v druhé se soustřeďuje na výtvarný projev B. Štorma. V závěrečné části je představen grafik Z. M. Zenger a uveden soupis jeho heraldických ex libris. Všechny části jsou doplněny řadou kreseb. HAN.

Heraldika v ostatní literatuře.

Na podzim letošního roku vyšla dlouho očekávaná práce Jindřicha Mařce a O GRAFICE - Mladá fronta 1981 str. 502, 96 příloh černobílých a 8 barevných, s

podtitulkem "kniha pro sběratele a milovníky umění".

Kniha zavřetí zájemce do tajemství grafických technik, provede ho historií grafiky a sběratelství, doví se, jak grafiku sbírat, ukládat a mnoho dalších podrobností, které by měl znát každý sběratel grafiky a umění.

Heraldiky bude zajímat především dvě kapitoly. Jedna nese název "Heraldika", druhá "Ex libris a jiná užitková grafika".

Kapitolu o heraldice uvádí autor lakonickou větu "Heraldika, to jsou jak známo znaky". Za ní se pak na jedenadvaceti řádcích snaží presentovat heraldickou tvorbu od nejstarších dřevorytů až po dnešní mědirytiny J. Čvengsbíra, což se mu pochopitelně nepodařilo. Sběratele heraldické grafiky zarazí tvrzení, že i dnes má dost příležitostí svou sbírku rozmnogožovat.

Mnohem lépe vyznívá druhá kapitola - "Ex libris a jiná užitková grafika".

Je známo, že první ex libris byla heraldická. Bohatí feudálové a kláštery zadávali tvorbu předním mistrům grafického umění. Tak se dnes můžeme setkat s pracemi v této drobné grafice od Albrechta Dürera, Lucase Cranacha, E. Sadlera aj. Autor dále kapitolu rozvádí do všech podrobných nuancí, takže se dozvím, v jakém níkladu se ex libris vydávají, co stojí v nynější době vytiskání, jak sbírku třídit a ukládat ap. Vyzdvívá svě-

tově uznávanou nynější tvorbu československých umělců, zastavuje se u organizovaných sběratelů ex libris. Padne tu jméno krále sběratelů ex libris ing. Gianniho Mantera ze Švýcarska.

Sběratelé heraldických ex libris by si měli přečíst úvahu autora, zda odlepovat či neodlepovat heraldická ex libris ze starých knih.

Celou kapitolu o ex libris lze hodnotit jako jednu z nejlepších v celé knize.

Doprovod celé knihy tvoří mnoho ilustrací jak v textové části, tak i v bohaté obrazové příloze, kde najdeme ukázky všech grafických technik, provedených ovšem ofsetem.

Je zarážející, že kniha, která bude dlouhou dobu asi jedinou příručkou a bude sběratelem často užívána, má velmi nekvalitní vazbu, obzvláště v části hřbetu, a tak nebude divu, vypadne-li kniha při častém používání z desek vazby. Krése nepřidal ani vypuštění lemovacích stužek v horní i spodní části hřbetu. Závěrem vyzdvihuji úsilí autorovo, který vytvořil hodnotnou a trvalou práci, která se po letech stane stejnou vzácností na sběratelském trhu, jako je nyní Augustova - Rukovět sběratele či Novákův Klíček ke grafickým uměním.

Vilém Walter

Heraldika a umění 13. století

V rámci vědeckého zasedání "Umění 13. století v českých zemích", které uspořádal ve dnech 2.-4. prosince 1981 Ústav teorie a dějin umění ČSAV v Praze, byl přednesen příspěvek Pavla R. Pokorného Heraldika ve výtvarném projevu. Přednášející stručně charakterizoval celkové kulturní ovzduší, které dalo vzniknout heraldice jako jednomu z atributů rytířství. Správně zdůraznil, že 13. století je pro plné prosazení heraldiky rozhodující. Velmi podrobně podal výčet dochovaných heraldických památek, které se z okruhu panovníka rozšiřují pozvolna přes feudalitu i do dalších složek společnosti a spolu s tím i do dalších oborů výtvarného umění. Přednesený příspěvek je prvním uceleným pohledem na tuto problematiku u nás, a proto lze jen doufat, že pořadatelé splní svůj závěr vydat materiály zasedání tiskem.

tk

Setkání klubů vojenské historie ČSR.

Dne 14. a 15. listopadu 1981 proběhlo v zámeckém areálu v Přemyslovicích u Prostějova v pořadí čtvrté setkání Klubů vojenské historie v ČSR. Účastníci setkání byli vedle několika přednášek z oboru vojenské historie a sběratelství zbraní, mimo překvapení dvěma heraldickými příspěvky předsedy olomoucké pobočky ČNS s. Bertholda Zankla.

V první části svého vystoupení demonstroval s. Hankel posluchačům teoretickou část základů heraldiky s názornými ukázkami. Znalost základů heraldiky je nutná i pro sběratele zbraní a militárií. Různé značky, marky i erby se objevují po celou epochu střelných zbraní zejména na hlavních, ale i ostatních součástkách zbraně a jiné vojenské výstroje. Pomáhají nám určit dobu výroby, výrobce zbraně případně i jméno majitele. Tato část vojenské heraldiky je u nás pole neorané a vzácnou výjimkou je páár článků v časop. Střelecká revue.

V druhém příspěvku hovořil s. Zankel o znaku a rodině bývalých majitelů statku Přemyslovice řl. Bochnerů ze Stražiska. Podal vysvětlení několika symbolů v rodinném znaku Bochnerů, který nese zřejmě prvky úpadkové heraldiky konce 19. st. (nobilit. 1881).

V přestávce si zájemci prohlédli malou výstavku heraldických kreseb z vlastní tvorby B. Zankla, jejíž precisní provedení i barevnost všichni ocenili, a která si nezadá s nejlepšími heraldickými kresbami erbovních malířů minulých věků.

Heraldické téma na setkání ukončila návštěva zámeckého parku, spojená s prohlídkou architektury rodinné hrobky Bochnerů ze Stražiska. Náhrobní deska s erby Bochnerů a Kleinů kryje pozůstatky pěti členů rodu Bochnerů a dvou členů

Předu Kleinů z Vízenberka.

Oba příspěvky byly přijaty se zájmem a rozšířily obzor znalostí všech účastníků setkání Klubu vojenské historie.

Vilém Walter

Dokumentační archiv

Na své červnové schůzi výbor GH Klubu probíral nové formy zapojení členů do činnosti naší organizace, jakož i zpestření forem klubovní činnosti. V této souvislosti byl navrhnut projekt dokumentačního archivu, jež by měl najít široké uplatnění v životě klubu. Jeho účelem by mělo být jednak shromáždění materiálu pro případné výstavy klubu a jiné formy činnosti, jež by sloužily k jeho reprezentaci.

Současně by sbírky dokumentačního archivu byly využívány k badatelským účelům. Jednak by dokumentační materiál pomáhal k lepší názornosti v přednáškové činnosti.

Obsahem dokumentačního archivu by byla sbírka opisů rodokmenů a vývodů, která by měla zabránit v duplicitě v genealogické práci. Rovněž by měla zachránit výsledky dlouholeté genealogické práce, jež jsou často v pozůstatcích soukromých badatelů z nepochopení a lhostejnosti ničeny.

Další částí dokumentačního archivu by byla sbírka opisů archiválií a popisy předmětů muzejní povahy v soukromém vlast-

nictví. Tato sbírka vychází z faktu, že v mnohých rodinách se zachovaly archivie a muzejní předměty, jež z tohoto důvodu nemohou být v žitní míře využívány (staré výuční listy, pláneti, pečeťidla atd.).

Dokumentační archiv bude zahrnovat též dokumentaci heraldických památek. V rámci něho budou vedeny registra současných občanských znaků. Bude vypracován soupis heraldických památek i dokladů současného užití znaků a tomu odpovídající fotodokumentace.

Rozsah sbírek i jejich využívání bude záviset na aktivitě každého člena klubu. Na stránkách GH informaci budou vycházet soupisy sbírek a inventáře, místní, věcné, předmětové, osobní a časové rejstříky. Využívání dokumentačního archibu bude jasně upraveno v organizačním řádu.

Výbor GH Klubu věší, že i tato forma činnosti zaujme členy a každý podle svých možností ji podpoří. Vždyt v konečném efektu může dokumentační archiv posloužit každému z nás.

Do života byl již uveden dokumentační fotografický archiv, jež k 1.12. 1981 má evidováno 140 jednotek a za přispění k rozšíření této sbírky výbor GH Klubu zvláště děkuje J. Kronowetrovi a prof. V. Vozdkové.

Úprava rukopisů

K otištění se přijímají příspěvky členů Genealogického a heraldického klubu při DK R&H Královopolské strojírny v Brně, na doporučení redakční rady může být uveřejněn i příspěvek nečlena. Redakční rada si vyhrazuje právo zkrátit zaslany příspěvek, aniž by se tím narušil smysl jeho obsahu. Závežnější zásahy do textu provede jen s vědomím autora. Každý příspěvek bude podroben recenznímu řízení. Proto je nutno na konci článku uvést soupis použitých pramenů a citované literatury.

Za správnost a původnost obsahu článku odpovídá autor. Autorské právo i po otištění zůstává zachováno autorovi. Rukopisy článků se nevracejí a zůstávají uloženy v archivu GH Klubu.

Obsahová náplň:

Redakční rada doporučí k otištění pouze původní dosud nepublikované práce, recenze knih, zprávy o literatuře, výročí, nekrology a organizační zprávy GH Klubu, týkající se především tematiky genealogie, heraldiky, sfragistiky, faleristiky, případně i dalších příbuzných oborů.

Citace pramenů:

Musí odpovídat ČSN 01 0197. U citací knih uvádíme nejdříve jméno autora (bez titulu), název díla, místo a rok

vydání, stranu, které se citace týká.

U časopisů: Nejdříve jméno autora článku, název článku, název časopisu, ročník, rok vydání, číslo a strana, kde je čl. uveden.

U pramenů: Úvádíme nejdříve instituci, kde je pramen uložen, fond a číslo, pod kterým je uložen, příp. bližší označení, karton, svazek, folio, strana ap.

Citace pramenů se uvádí vždy v původním znění a původní řečí. Citace v jiné abecedě než latince se přepíše do latinky. Odvolávky na prameny a literaturu se číslují průběžně v textu počínaje č. 1 se závorkou. Na konci článku musí těmto číslům odpovídat otištěné citace.

Úprava strojopisu:

Příspěvek musí být napsán psacím strojem s normálními typy písma (ne perličkou) na bílém formátu A 4 i v tom případě, jedná-li se o text kratší. Text musí být napsán jen po jedné straně papíru.

Každá strana musí být číslována.

Text je vzdálen od horního okraje papíru nejméně 25 mm, od spodního okraje 15 mm, po stranách od levého okraje 35 mm, od pravého okraje 10 mm. Odstavce jsou odšazeny o 5 úderů.

Na jednom řádku smí být nejvýše 60 úderů včetně mezer. Stránka smí obsahovat nej-

výše 30 řádků.

Název či nadpis musí být zdůrazněn podtržením nebo prostrkávaným písmem. Pod názvem se uvede autor plným jménem a příjmením, avšak bez titulů.

Kresby se až do odvolání k otištění ne-přijímají. Autor musí svůj příspěvek odevzdat redakci ve dvou kopii ch. Genealogický a heraldický klub otištěné příspěvky nehonoruje.

Genealogické a heraldické informace
Vydává v nepravidelných lhůtách Genealogický a heraldický klub při Domu kultury ROH Královopolské strojírny v Brně, Pa-lackého 78

Odpovědný redaktor František Špírk
Výkonný redaktor PhDr. Tomáš Krejčík
Bezplatný odběr vázán zaplacením ročního členského příspěvku

Tisk - rotaprint - DK ROH KSB

Povoleno č.j. 7 82 OK MVmB

Toto číslo vyšlo: 20. 1981

Řídí redakční rada - PhDr. Tomáš Krejčík,
JUDr. Jiří Bílý, V. Walter.

Příspěvky zasílejte ve dvou kopii ch na adresu výkonného redaktora PhDr. T. Krejčíka, Grohova 33, 602 00 Brno.

